

Cooperació catalana

Novembre 2024

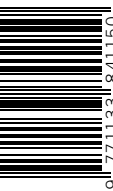
Any 45è

PVP 3,00 €

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Alterevents: la revolució serà gastronòmica o no serà

Pàg. 10

ENTREVISTA:
Bet Tena, presidenta de
la Fundació Roca Galès.

Pàg. 13

ECONOMIA PER LA VIDA:
L'antifeixisme en l'àmbit
comunitari i cooperatiu.

Pàg. 16

PREMIS ES:
Lliurament dels
Premis economia social 2024.

Pàg. 22

Salut laboral per a persones i organitzacions.

Transformem el nostre entorn mitjançant aportacions de caràcter social amb la fórmula cooperativa com a motor de canvi.

- Integració de la prevenció de riscos laborals, des de la proximitat i la implicació.
- El BenEstar de les persones, el motor de l'Economia.

Confiança

Comunitat

Coneixement

SelPrA
sepra.coop

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Agnès Giner, Carla Liébana, Bernat Marsè, Antònia Montaner, Ricard Pedreira, Xavier Pié, Joseba Polanco, Jordi Rojas, Àlex Romaguera, Lorena Torró, Jordi Via i Armand Vilaplana.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: Alterevents, SCCL

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

Edició impresa: ISSN 1133-8415.

Edició digital: ISSN 2696-9386.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Arnau Vilaplana.

05

EDITORIAL

El cooperativisme davant l'auge de l'extrema dreta.

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Transformar l'economia catalana a través de la intercooperació europea.
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Alterevents, o com fer la revolució gastronòmica.
Anna Pujol

13

L'ENTREVISTA

Bet Tena.
Sara Blázquez

16

ECONOMIA PER LA VIDA

L'antifeixisme en l'àmbit comunitari i cooperatiu.
Irene Moulas

20

REFLEXIONS

L'economia social i solidària i la lluita antiracista.
Luz Helena Ramírez

22

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2024

Acte de lliurament dels Premis economia social 2024.
Redacció

25

RESSENYA

Història de l'economia social i solidària a Sant Cugat.
Ricard Pedreira

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Arnau Vilaplana Bilbao

(Barcelona, 1988), educador

El cooperativisme és atractiu perquè promou la democràcia i la participació activa dels seus membres, oferint una veu i un vot igualitaris. A més, la propietat col·lectiva enforteix la comunitat i la responsabilitat compartida, al mateix temps que assegura un repartiment just dels beneficis i una distribució equitativa segons la contribució.

Per altra banda, les cooperatives contribueixen significativament al desenvolupament local, operant amb un fort sentit de responsabilitat social i ètic.

Tot i els nombrosos beneficis, **el cooperativisme presenta alguns inconvenients** significatius. Per exemple, la presa de decisions democràtica pot ser lenta i generar conflictes interns, i

això afectar la seva cohesió i eficiència. A més, sovint té dificultats per obtenir finançament extern. Finalment, la gestió d'una cooperativa pot ser complexa i la manca de professionalització pot dificultar-ne l'eficàcia i l'èxit, que depèn fortament de la participació activa dels seus membres.

El meu primer contacte amb una cooperativa va ser de ben petit a casa, ja que el cooperativisme ha estat un tema familiar recurrent i el meu pare ha dedicat molts anys de la seva vida professional a participar-hi activament.

El cooperativisme davant l'auge de l'extrema dreta

Veiem amb gran preocupació com els partits d'extrema dreta creixen en nombre de vots arreu d'Europa. Donem-ne alguns exemples: l'FPÖ acaba de ser el partit més votat a Àustria, a Itàlia Giorgia Meloni va guanyar les eleccions generals de 2022, el partit de Viktor Orbán segueixi essent l'hegemònic a Hongria i a les eleccions europees aquesta mena de partits ha crescut notablement a Àustria, Itàlia, Bèlgica, Polònia o França. A casa nostra, a les darreres eleccions de maig, dos partits d'extrema dreta, de signe ben diferent, formen part del Parlament de Catalunya, VOX i Aliança Catalana.

L'ideari ultraconservador, neoliberal, capitalista, masclista, ultranacionalista i racista d'aquests partits els fa propugnar unes polítiques tan inacceptables com el tancament de fronteres, davant una crisi migratòria sense precedents, assetjant les persones migrades amb actituds racistes; la negació del canvi climàtic i la necessària adopció de mesures per frenar-lo, si no revertir-lo; o la privatització dels serveis socials bàsics que contribueixen, o haurien de contribuir, a corregir les desigualtats estructurals del sistema.

A més, un efecte derivat del creixement de partits que hom pot titllar de feixistes és que el seu discurs acaba impregnant la pràctica totalitat de les forces polítiques, que endureixen el seu discurs i el seu programa polític en aspectes com la migració, els drets de les dones i de les persones LGTBI+, la sostenibilitat o els drets socials. Aquest fenomen es fa especialment evident en la cada vegada més tènue frontera entre la dreta i l'extrema dreta, tot plegat en una aferissada lluita per captar més vots. Ho veiem a l'Estat espanyol, on cada cop es fa més difícil endevinar si determinats postulats els ha defensat VOX o el PP.

Sembla fàcil concloure que aquests partits es troben als antípodes del cooperativisme. Certament, hom pot dir que són allò més allunyat dels valors que promouen i posen en pràctica cada dia les nostres organitzacions: la democràcia interna i la gestió participativa, la col·laboració, la igualtat efectiva dels membres, la cerca d'una distribució justa i equitativa de les rendes, el desplegament d'activitats econòmiques no especulatives, compromeses amb el territori on rauen i amb el planeta, amb la finalitat última de millorar les relacions humanes i l'entorn comunitari.

Segurament per això no ens hauria d'estranyar que les cooperatives també engreixin la llista de víctimes dels règims totalitaris. Recordem que el règim franquista, després del 1939, va confiscar patrimonis cooperatius, decretant la dissolució de moltes cooperatives, fins i tot a través d'ordres verbals, especialment les que no eren proclius al règim. Un règim que no va perdonar ni el paper actiu del cooperativisme en la defensa de la República, ni la gran tasca d'aprovisionament de les classes populars durant la guerra civil.

Ara és el govern de Milei a l'Argentina el que ataca les cooperatives. El 27 de març llegíem al diari *Clarín* que el govern donava de baixa 11.000 cooperatives i suspenia totes les creades entre 2020 i 2022, alhora que inspeccionaria les constituïdes durant l'any 2023, la gens negligible xifra de 5.355. A això se suma que aquesta tardor ha posat en marxa modificacions legislatives i fiscals, que podrien posar en qüestió la continuïtat de l'activitat de les cooperatives, des de les tradicionals fins a les de l'economia popular.

A la Fundació Roca Galés volem parlar de com defensar les cooperatives d'aquests atacs fora de tota justificació, però, sobretot, debatre què podem fer des del cooperativisme per contribuir a frenar i revertir el creixement de la ultradreta. Com podem contagiar la ciutadania i la societat en el seu sentit més ampli dels valors i principis propis de les nostres organitzacions per aconseguir una societat més diversa i alhora més igualitària, més justa i equitativa, i també més sostenible.

Per parlar de com combatre el feixisme des del moviment cooperatiu us convidem a la jornada que celebrarem el proper 28 de novembre a l'antiga presó Model de Barcelona.

SERVEI DE REPTES DEL COOPERATIVISME: SESSIONS DE COCREACIÓ

La Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya gestiona el servei de Reptes del Cooperativisme a Bloc4BCN posant el focus en les cooperatives com a motor del canvi per a una transformació del teixit econòmic català i vetllant per la prioritització de l'impacte territorial en el seu teixit cooperatiu.

El servei de Reptes del Cooperativisme, amb el suport de Bloc4BCN, és un espai transversal que vol detectar els principals reptes i necessitats de les cooperatives catalanes i pensar col·lectivament accions que contribueixin a resoldre'ls.

Per mitjà de la dinamització local i territorial, aquest servei vol ajudar a construir un model ecosocial transformador, és a dir, un territori més sostenible on l'economia local i el cooperativisme siguin clau.

Si formeu part de cooperatives catalanes i entitats d'economia social i solidària (ESS) i voleu participar en l'última fase d'aquest procés d'abordar els reptes de futur, teniu l'oportunitat d'assistir a les sessions de cocreació col·lectives, que tindran lloc del **30 d'octubre al 26 de novembre**. Són trobades obertes, que se celebraran en format virtual i serviran per pensar com fer realitat les accions que el jurat va seleccionar de les hackatons.

DOS REPTES PRIORITARIS

Durant el maig i juny de 2024, 43 entitats de l'ESS catalana van participar en l'anàlisi, mapatge i prioritització de reptes del cooperativisme, per tal de detectar els principals reptes del cooperativisme. La seva mirada ha servit per detectar dos dels reptes clau del cooperativisme a casa nostra:

- Millorar el procés de creixement de les cooperatives posant el focus en la fidelització i la pertinença.
- Millorar la sostenibilitat econòmica de les cooperatives equilibrant la dependència de subvencions públiques.

A través de dues hackatons celebrades el 3 i el 10 d'octubre, diversos equips polivalents formats per cooperativistes, expertes del món acadèmic i altres professionals han analitzat cada repte i han proposat solucions i accions estratègiques per fer-hi front. Un jurat expert en ESS s'ha encarregat de prioritzar les accions perquè, al llarg d'aquest octubre i novembre, s'aterrin.

+ info i inscripcions:
www.cooperativest treball.coop

EL COOPERATIVISME CATALÀ RECULL 9.000 EUROS EN SUPORT A L'ECONOMIA POPULAR PALESTINA

La campanya de solidaritat amb Palestina impulsada per un conjunt de cooperatives catalanes ha aconseguit recaptar prop de 9.000 euros durant la primera fase d'aquesta iniciativa. Els fons es destinaran a projectes de suport a l'economia popular palestina, així com a la comunitat palestina resident a Catalunya.

Aquesta campanya, que va començar el passat mes de maig amb el manifest "Pels drets humans i la pau a Palestina i arreu", va ser liderada per una desena de cooperatives com Coop57, Col·lectiu Ronda i Sostre Cívic, entre d'altres. La campanya ha anat creixent fins a rebre el suport de més de cent col·lectius de l'economia social i solidària. La primera fase va culminar amb les donacions de cooperatives i fundacions que han contribuït amb

els seus Fons d'Educació i Promoció de Cooperatives o amb fons solidaris.

Els quasi 9.000 euros recaptats es destinaran a tres iniciatives clau:

1. **Campanya Fi al comerç d'armes amb Israel:** liderada per la comunitat palestina a Catalunya, que busca promoure la pau i va iniciar paral·lelament una campanya de micromecenatge.
2. **Unió General de Cooperatives a Palestina:** per analitzar i difondre l'impacte de l'ocupació israeliana en el moviment cooperatiu palestí.
3. **Unió de Comitès de Dones Palestines (UPWC):** per enfortir les economies comunitàries i cooperatives de les dones palestines.

El manifest, que es pot consultar al web ambpalestina.coop, continua recollint adhesions i donacions per a aquesta causa. La campanya no s'atura i les cooperatives impulsores treballen en un full de ruta per ajudar altres cooperatives a revisar les seves polítiques de compra i inversió, així com per evitar col·laborar amb entitats que vulnerin els drets humans a Palestina o a altres territoris ocupats.

Aquesta iniciativa posa en valor el poder transformador del cooperativisme a escala global, mostrant que la solidaritat és una eina clau per a la construcció d'un futur més just i equitatiu.

+ info: ambpalestina.coop.

LA MORADA INAUGURA EL SEU PROJECTE D'HABITATGE COOPERATIU FEMINISTA I LGTBIQ+

La Morada és un projecte feminista col·lectiu i autogestionat sorgit de la necessitat d'accedir a un habitatge digne, assequible i sostenible en un context d'emergència habitacional, que castiga encara més les dones i persones LGTBIQ+.

Es tracta d'un projecte d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús pioner dins el sector per diversos motius. El primer pel seu caràcter feminista, La Morada es proposa generar un model de convivència i de redistribució de les cures i els afectes més enllà de la imposició única del model familiar i de parella i des de les vivències de les dissidències sexuals i de gènere. Segon perquè s'ubica en un sòl privat i, per tant, contribueix a

guanyar terreny a l'especulació.

El solar, que va ser comprat per La Dinamo Fundació al mercat privat, es va cedir a La Morada a través d'una convocatòria oberta que va elaborar La Dinamo per promoure-hi un projecte d'habitatge cooperatiu. La Morada té el dret d'ús del terreny durant 60 anys prorrogables a 75, temps durant el qual les sòcies gestionaran l'edifici. La cooperativa consta de 12 habitatges cooperatius qualificats d'Habitatge de Protecció Oficial que contribueixen al parc d'habitatge públic de Roquetes (Barcelona), un barri molt castigat per l'increment de preus del lloguer.

El projecte, que va començar a caminar el 2018, es convertirà en el vuitè pro-

jecte d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús que es materialitza a Barcelona i el segon que recupera sòl privat per convertir-lo en sòl comunitari a la ciutat.

El 20 d'octubre passat va ser la data que va marcar el final de l'obra i l'inici de la convivència i va esdevenir una jornada de celebració molt emotiva amb parlaments, visites a l'edifici, dinar popular i música.

La Morada ha estat acompanyada tècnicament per La Dinamo Fundació com a gestora del projecte, la cooperativa Lacol en l'àrea d'arquitectura i obra, La Ciutat Invisible en l'àrea jurídica i econòmica i Arrevolt en l'execució de l'obra.

+ info: www.lamoradacoop.org i www.ladinamofundacio.org

TRES PROJECTES DE MARCAT CARÀCTER TRANSFORMADOR GUANYEN ELS PREMIS MICAELA CHALMETA

El 5 d'octubre passat, la plaça de Catalunya de Barcelona es va convertir en el punt neuràlgic de l'economia migrant i diversa amb la celebració de la Fira d'Economia Solidària Migrant i Diversa, organitzada pel Cercle de Migracions i Economia Antiracista de Coòpolis. Milers de persones van gaudir de les paradetes, actuacions i reivindicacions que es van dur a terme al llarg del dia.

En aquest entorn festiu i reivindicatiu va tenir lloc l'entrega dels Premis Micaela Chalmeta d'enguany, en un acte conduït per Papalaye, membre del Sindicat de Venedors Ambulants de Barcelona i del projecte Top Manta. Aquest any el jurat dels premis va seleccionar tres projectes que tenen un marcat caràcter transformador des de diferents perspectives.

En primer lloc, es va reconèixer la tasca i el projecte d'*Alétheia*, Cooperativa per a la Prevenció del Suïcidi, SCCL, una nova cooperativa que treballa les cures en la salut mental, especialment en la prevenció del risc de suïcidi.

En segon lloc, es va premiar el projecte *Otras Narrativas*, liderat per tres dones que volen transformar des de l'àmbit local les narratives hegemòniques que generen i perpetuen la violència.

A l'últim, es va premiar i visibilitzar la *Unió de Segones Oportunitats*, un projecte que, amb la venda de productes reciclats i de segona mà, promou un treball comunitari que permeti acollir les persones migrades a la societat catalana d'una manera més amable i curosa.

Durant l'acte també es va aprofitar per reivindicar posar fi a les dificultats que les persones migrades tenen per aprendre el català amb els cursos que impulsa l'administració a causa de la burocràcia i els mals horaris, i es va demanar que les persones catalanoparlants deixessin de dirigir-se a les persones migrades en castellà pel perjudici inicial de creure que no saben català.

Igualment, es va fer una crida en defensa del poble palestí i per exigir als responsables del genocidi que aturin immediatament els atacs contra la Franja de Gaza i el Líban.

Amb aquests premis, Coòpolis suma 27 projectes premiats amb el Premi Micaela Chalmeta, un reconeixement que impulsa nous projectes cooperatius acompanyant-los en el procés de creació i amb una dotació econòmica destinada a cobrir les despeses vinculades a la constitució de la cooperativa. Al llarg dels vuit anys de convocatòries d'aquests premis, més d'un centenar de projectes s'han proposat per ser reconeguts.

+ info: www.bcn.coop

PRESENTACIÓ DEL LOGO DE L'ANY INTERNACIONAL DE LES COOPERATIVES 2025

L'Organització de les Nacions Unides (ONU) ja ha publicat el logotip de l'Any Internacional de les Cooperatives 2025 (AIC2025). Les organitzacions que desitgin utilitzar-lo hauran de registrar-se i seguir les instruccions per a la seva aplicació.

El logo de l'Any Internacional de les Cooperatives 2025 representa la unió de les persones arreu del món, connectades entre si per construir un món millor. Les paraules "Any Internacional de les Cooperatives" apareixen sota el logo, juntament amb l'any 2025. Consta de tres colors, inspirats en la identitat gràfica dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS): el vermell representa la dimensió social, el blau representa la dimensió econòmica i el verd, el medi ambient. Així es reflecteixen les tres dimensions a les quals contribueixen les cooperatives per fer un món just i sostenible.

El 19 de juny passat, l'Aliança Cooperativa Internacional 2025 va anunciar el lema, "Les cooperatives construeixen un món millor", pensat per reflectir l'impacte mundial i durador que tenen arreu les cooperatives. Amb aquest lema es posa el focus en el model cooperatiu com a solució fonamental a nombrosos obstacles d'àmbit mundial i es destaca la seva importància per accelerar l'assoliment dels ODS a l'any 2030.

La inauguració oficial de l'AIC2025 tindrà lloc a Nova Delhi (Índia), durant la Conferència Internacional i Assemblea General de l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI), que se celebra del 25 a 30 de novembre de 2024, en presència de líders internacionals representants del cooperativisme de tot el món. El 2025 esdevindrà un any de celebració de l'impacte de les cooperatives en la societat, un any per reflexionar sobre allò en què s'ha reeixit i el que queda per fer per enfortir el moviment cooperatiu i millorar les vides de les persones.

Amb la celebració de l'Any Internacional de les Cooperatives, l'ACI espera donar més visibilitat a les cooperatives i conscienciar sobre la seva contribució a la sostenibilitat, promoure el creixement i desenvolupament de les cooperatives mitjançant iniciatives de capacitat, intercanvi de coneixements i aliances de col·laboració; fomentar entorns favorables i marcs polítics i legals adequats per enfortir els ecosistemes empresarials de les cooperatives, i inspirar la joventut perquè participi en el moviment i promogui cooperatives per crear un món millor.

+ info: www.ica.coop

**International Year
of Cooperatives**

TRANSFORMAR L'ECONOMIA CATALANA A TRAVÉS DE LA INTERCOOPERACIÓ EUROPEA

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT

ARXIU CCC

La **intercooperació** entre cooperatives és un element estratègic que pot transformar l'estructura econòmica catalana, ja que facilita la **transferència de coneixement i recursos** entre entitats, enfortint-les mútuament i ajudant-les a superar barreres com la manca de finançament o l'accés a nous mercats. Aquesta col·laboració també fomenta la **innovació**, en permetre que les cooperatives treballin conjuntament per desenvolupar solucions davant reptes comuns.

No obstant això, la intercooperació no ha de limitar-se a l'àmbit local. La connexió amb altres **cooperatives a escala europea** obre un ventall d'oportunitats gràcies a les diferents

convocatòries de finançament que la Unió Europea posa a disposició de projectes amb impacte social i econòmic. En aquest context, la Confederació de Cooperatives de Catalunya ofereix un Servei d'Internacionalització que ajuda les cooperatives a accedir a aquestes convocatòries europees.

Aquest servei inclou la **formació sobre l'accés a convocatòries europees**, la **creació de consorcis** i la **preparació de candidatures**, així com temes relacionats amb la comunicació intercultural i la difusió de projectes. També es posa un èmfasi especial en programes com Horitzó Europa, Erasmus+ o Creative Europe, i es proporciona a les

cooperatives les eines necessàries per participar-hi activament.

Per a cooperatives amb projectes de potencial europeu, però sense el coneixement tècnic necessari, s'ofereix un **servei d'ajuda intensiva** per ajustar els projectes als requisits de les convocatòries i facilitar-los l'entrada com a sòcies. A més, es proporciona **suport especialitzat** per a aquelles cooperatives amb experiència prèvia que necessiten **resoldre dubtes** abans de presentar les seves propostes.

Les cooperatives interessades poden accedir a aquest servei a través de la pàgina web de la Confederació de Cooperatives de Catalunya.

Alterevents, o com fer la revolució gastronòmica

Anna Pujol i Navarro

Dies d'Agost
@diesdagost

L'Oriol i el Mario a la barra d'Alterevents.

“Creiem en els debats al voltant d'una taula, amb menjar i beure de proximitat, per transformar la realitat a través d'accions concretes”, explica Mario Santos Rodríguez d'Alterevents. La cooperativa, que gestiona el servei de bar i restaurant de l'Ateneu Popular Nou Barris, ha portat la seva barra alternativa a esdeveniments de l'economia social i solidària com la FESC o La Literal, i a altres festivals amb valors afins com ara el Say it loud, l'Acció Cultura Viva o L'estiu al pati de Nou Barris. Tot va començar fa uns quinze anys amb una cooperativa de consum que es deia Altermercat, que es va transformar en associació quan els van demanar els primers càterings, i llavors, en una decisió que es va ajornar a causa de la pandèmia, van acabar constituint-se com a cooperativa.

L'entitat sempre ha tingut una línia ideològica molt clara, que ha fet que no hagi incorporat entre els seus productes marques capitalistes o que hagi treballat sempre en esdeveniments i espais amb gent que vol sortir de la lògica capitalista. Per aquest motiu, també van ser de les primeres entitats a oferir cervesa artesana a les seves barres. A més, són cerveses artesanes de cooperatives transformadores. “Vam començar amb la cervesa Bandolera, perquè en aquell moment no hi havia una altra cervesa de més proximitat ideològica, i ara també tenim la Subversiva de Ca la Fou”, explica Mario Santos Rodríguez. A vegades, també fan col·laboracions puntuals amb altres cerveses.

Durant l'octubre d'enguany, a més del Festival FESC (la Fira d'Economia Solidària de Catalunya), s'han encarregat de la barra del concert de la celebració dels cent vint-i-cinc anys de cooperativisme a Catalunya, organitzat per la Confederació de Cooperatives i celebrat a la plaça Catalunya de Barcelona, amb deu mil persones assistents. A més, des del 2021, Alterevents combina els serveis de barra alternativa en esdeveniments amb el servei de bar i restaurant de l'Ateneu Popular Nou Barris, on ofereixen un menú diari i broquetes i tapes als vespres que hi ha programació cultural. “Abans érem més itinerants i ara tenim menú del dia, en un espai políticament molt potent com és l'Ateneu Popular Nou Barris. Quan vam entrar, vam canviar molts productes per oferir una coherència tant cooperativa com ideològica”, continua Mario Santos Rodríguez.

Cafè i refrescos

Aquest any la cooperativa passarà de dues sòcies a tres, i acostumen a ser un equip de treball de nou persones. “Tot i que a la feina hi ha certa itinerància, la idea és que tothom acabi sent sòcia”, afegeix Santos. Enguany, Alterevents també ha experimentat amb una formació d'hostaleria bàsica per a gent del barri, la qual, a través dels cursos, s'han posat amb altres coses de l'ateneu. En una de les sessions, les formadores van explicar que, a l'hora de servir cafès, col·laboren amb Cafè Espanica, una cooperativa d'economia alternativa i comerç just de Nicaragua que es finança

“

La revolució no pot existir sense espais compartits de gastronomia, col·lectius, de felicitat.

amb la banca ètica Coop57. Es tracta d'una aliança entre petites produccions amb l'objectiu de superar les relacions injustes de sotmetiment dels pobles del sud. Dins del curs, dues persones que havien viscut l'experiència d'explotació i males condicions laborals en una producció de cafè de Colòmbia, van connectar de seguida amb el que volia dir tot allò i la importància en la tria dels productes.

A part de les cerveses i el cafè, i els aliments dels menús diaris i la carta, Alterevents ha lluitat des de sempre per oferir alternatives pel que fa als refrescos. "Al primer càtering en el qual ens van proposar de fer barra, teníem clar que no volíem portar Coca-cola. A Saragossa hi havia un bar que ja havia pensat el mateix i havia creat Frixen, un refresc de cola que vam començar a distribuir. Llavors, conjuntament vam ampliar la gamma per poder oferir més refrescos i vam entrar a participar en la cooperativa Frixen Coop", segons Mario Santos Rodríguez. Actualment, ofereixen refrescos de cola, llimona, taronja i tònic amb sucre de comerç just. "És que no pot ser que hi hagi una bandera de Palestina a un bar i una llauna de Coca-cola", critica Santos.

Més enllà de la sostenibilitat

Els esdeveniments vinculats a l'economia social i solidària han anat vetllant per la seva sostenibilitat, però en els darrers mesos han aparegut diverses guies que ho posen més fàcil. Es tracta de guies d'àmbit territorial reproduïbles en altres indrets, com ara *La sostenibilitat als*

*esdeveniments culturals*¹ de l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central, que planteja les limitacions d'un suposat desenvolupament sostenible, i aposta per aplicar una transformació real en els esdeveniments culturals a partir d'un profund canvi social i ecològic. El document ofereix una llista de cooperatives culturals, iniciatives de l'economia social i solidària de la Catalunya Central, que poden permetre avançar en la sostenibilitat a l'hora d'organitzar un esdeveniment cultural.

La *Guia per la Transició Ecosocial dels esdeveniments i festivals culturals*² del Teler Cooperatiu incorpora una estratègia integral que prioritza tres impactes essencials a l'hora de pensar un esdeveniment: l'impacte ecològic, l'impacte comunitari i l'impacte en l'economia local i cooperativa. Amb aquesta publicació, el Teler Cooperatiu vol que les propostes culturals tinguin una perspectiva regenerativa, contribuint a la mitigació del canvi climàtic i promovent la sostenibilitat per mitjà de la gestió de residus, la mobilitat sostenible i la comunicació activa, entre altres aspectes. Dins de l'impacte en l'economia local i cooperativa d'aquesta guia, un dels eixos proposats és el consum conscient, "una peça clau de la guia, ja que el fet de cultivar pràctiques sostenibles en aquest àmbit no només afecta l'impacte dels esdeveniments, sinó que també pot contribuir a sensibilitzar i fer incidència social i política".

En aquest punt, es ressalta la necessitat de col·laborar amb proveïdo-

L'equip d'Alterevents que va fer barra durant el Festival FESC.

res locals, oferir opcions gastronòmiques sostenibles i sensibilitzar les persones participants i de l'organització sobre la seva capacitat per influir positivament en la sostenibilitat de l'esdeveniment a través de les seves decisions de consum. La promoció de productes i serveis locals per impulsar l'economia de la comunitat i reduir l'empremta ecològica associada al transport de mercaderies, la producció ecològica i el màxim de vegetal, amb preferència per aliments i productes d'origen ecològic, així com la promoció d'opcions de menjar vegetarianes i veganes per reduir l'impacte ambiental de l'alimentació, són dues de les pràctiques destacables dins de l'eix, a més dels productes de temporada i saludables, la contractació de cooperatives de treball i l'enxarxament local.

“**La cooperativa porta el servei de barra alternativa i també gestiona el bar i el restaurant de l'Ateneu Popular Nou Barris.**”

Tant una guia com l'altra són eines reproduïbles en tota mena de festivals i festes alternatives i populars, amb la intenció de reforçar la xarxa cultural i generar consciència, en un context com l'actual marcat per la crisi climàtica. Malgrat que existeixin diversos plans de sostenibilitat per a empreses i projectes culturals, molts no inclouen específicament la perspectiva ecosocial ni la voluntat de transformar els esdeveniments culturals en agents de canvi. Segons el Teler Cooperatiu, en l'actual moment d'emergència climàtica, social i econòmica, cada cop és més important que les nostres celebracions i festivals reflecteixin els valors de la sostenibilitat, la comunitat i l'economia social i solidària, per tal de fer dels esdeveniments una plataforma per al canvi.

Tenint en compte l'àmbit local, aquestes pràctiques que cerquen la sostenibilitat en els esdeveniments culturals també volen generar xarxa entre entitats i agents del territori i potenciar la proximitat. Aquesta aposta que uneix proximitat, consum conscient i comerç just, afavoreix una transformació profunda en el model de distribució, producció i consum. "Són més que simples ocasions per reunir-se; són una oportunitat per construir comunitat, fomentar la cultura local i promoure pràctiques eco-socials", segons indiquen a la guia del Teler Cooperatiu. L'entitat ha impulsat el Festival La Regadora, un esdeveniment que, sota el lema "Canviem el sistema i no el clima", s'ha consolidat com un espai de reflexió i acció.

Guies i pràctiques

A més de les ja esmentades, hi ha altres guies que tracten sobre la sostenibilitat en esdeveniments, com són la *Guia per organitzar esdeveniments sostenibles*³ del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, *Les festes més sostenibles*⁴ del Centre d'Estudis Ambientals i l'Oficina de Seguretat i Higiene Ambiental de la Universitat Autònoma de Barcelona, el *Pla C* Cultura pel clima*⁵ de l'Institut Català de les Empreses Culturals (ICEC) i el Departament de Cultura, i la *Guia per integrar l'Agenda 2030 en el sector cultural*⁶ de la Red Española para el Desarrollo Sostenible (REDS).

Pel que fa a l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) que proposa, l'Ateneu

Cooperatiu de la Catalunya Central reconeix que, malgrat "l'ambició i la necessitat de mesures com la dels ODS, s'ha d'alertar del perill de l'ecoblanqueig, ja que no només es tracta de maquillar de sostenibilitat els esdeveniments culturals i aplicar-hi un rentada d'imatge. Sabem que l'Agenda 2030 suposa una llista tan extensa com plena de retòrica, al mateix temps que està liderada per uns estats que fan bandera de la sostenibilitat mentre porten a terme accions que van en la línia oposada". És per això que des de l'apartat de cultura de l'Ateneu Cooperatiu fan evident que és incompatible parlar de desenvolupament sostenible amb l'actual sistema capitalista, i que s'han d'incloure mesures específicament relacionades amb el decreixement i la transició ecosocial. Des del Teler Cooperatiu afegeixen que, més enllà de la sostenibilitat, nomenclatura molt desgastada per l'ecoblanqueig, la seva proposta "posa l'accent en la idea de la transició ecosocial com a procés de transformació social, econòmic i ecològic que ha de facilitar l'equilibri amb els límits biofísics del planeta, i fer-ho de manera justa".

"La revolució serà gastronòmica o no serà" és un dels lemes d'Alterevents. "És la nostra filosofia, perquè creiem que la revolució no pot existir sense espais compartits de gastronomia, col·lectius, de felicitat", segons conclou el soci de la cooperativa Mario Santos Rodríguez. La coope-

Un dels lemes d'Alterevents és "La revolució serà gastronòmica o no serà".

rativa posa l'accent en el fet de crear espais on es pugui gaudir menjant i compartint, espais revolucionaris on es pot acollir molta gent que potser no aniria, d'entrada, a una xerrada de caire polític. D'aquesta manera, a partir d'un consum conscient en esdeveniments i pràctiques gastronòmiques es pot tractar i aprofundir en elements més polítics i socials.

Notes

- 1- Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central (2024, juny). *Guia per la sostenibilitat als esdeveniments culturals*. <https://coopcatcentral.cat>
- 2- Teler Cooperatiu (2024, maig). *Guia per la Transició Ecosocial dels esdeveniments i festivals culturals*. <https://www.telercooperatiu.org>
- 3- Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (2022). *Guia per organitzar esdeveniments més sostenibles*.
- 4- Centre d'Estudis Ambientals i l'Oficina de Seguretat i Higiene Ambiental de la Universitat Autònoma de Barcelona (2001, abril). *Les festes més sostenibles*. https://www.ajsosteniblebcn.cat/guia_festes_sostenibles_8582.pdf
- 5- Institut Català de les Empreses Culturals (ICEC) i Departament de Cultura (2022, maig). *Pla C* Cultura pel clima*. https://issuu.com/icec_generalitat/docs/pla_c_2022
- 6- Red Española para el Desarrollo Sostenible (REDS) (2021, març). *Hacia una cultura sostenible: guía práctica para integrar la Agenda 2030 en el sector cultural*. <https://reds-sdsn.es>

Després de treballar durant anys en una petita empresa familiar, Bet Tena és sòcia treballadora de l'Eixida, una cooperativa de Sabadell que també treballa enxarxada a l'Ateneu Cooperatiu del Vallès Occidental i a la cooperativa de segon grau Centdeu, que gestiona la llibreria i espai de pensament crític Mala Peça. Ara, a més, és la nova presidenta de la Fundació Roca Galès.

Bet Tena:

Un personatge històric:
Teresa Claramunt.

Una lectura imprescindible:
Color de llet, de Nell Leyshon.

No podries viure sense:
Els meus fills.

Encara tens pendent:
Milions de coses!

El cooperativisme és:
Transformació.

«La Fundació és una eina molt potent que s'ha de socialitzar i democratitzar molt més»

Sara Blázquez
Dies d'Agost, Sccl
@diesdagost

66

«S'ha d'anar molt amb compte perquè crec que has de créixer com la teva capacitat de gestió et permet.»

Vens de l'empresa familiar i sovint ho destaqués com un valor positiu. Què creus que t'ha aportat aquesta experiència que ara pugués aplicar al món cooperatiu?

En el teixit català hi ha, sobretot, pimes i micropimes. Jo crec que l'experiència en una empresa familiar és molt semblant a la d'una cooperativa. A les cooperatives ens sostenim entre nosaltres, també com una gran família. Venir d'una empresa del món privat, amb no tanta referencialitat en polítiques públiques i amb un nivell d'exigència alt perquè tot es basa en la teva activitat mercantil, és un avantatge. També incorpore el bagatge d'una manera de treballar més col·lectiva, més comunitària o més democràtica. Venia d'una empresa familiar molt petita i no em va costar adaptar-me a treballar en una cooperativa.

Som a la llibreria i espai de pensament crític Mala Peça, a Sabadell. Què és?

És el resultat final de molts anys de treball, sobretot a partir del gran impuls en polítiques públiques que fa la Generalitat el 2016. Nosaltres, com a Teler Cooperatiu, vam començar a treballar a l'Ateneu Cooperatiu del Vallès Occidental, acompanyant cooperatives i generant i articulant el teixit, que ja n'hi havia. Vam anar passant de lloc a lloc, per diversos espais de la ciutat. L'any 2020 va néixer l'Eixida, la cooperativa de la qual formo part actualment. Va sorgir de la necessitat. Vam pensar que s'havia de muntar una coope-

rativa, perquè des de l'Ateneu estàvem fent un acompanyament polític i estratègic, però no estava resolta la part tècnica. La idea de la llibreria era un somni que teníem totes: una llibreria de pensament crític. Tenim tres eixos: l'economia social i solidària, el feminisme i la llengua i la cultura catalanes. Aquí a Sabadell no hi havia una llibreria que s'ocupés de la part més política, com sí que hi ha Sinusia a Terrassa o La Ciutat Invisible a Barcelona. Vam fer una cooperativa de segon grau, que es diu Centdeu, i vam trobar aquest espai, on hi ha la llibreria i l'espai de cotreball darrere. Es va donar la situació que a Sabadell va tancar una llibreria que es deia Macondo, i la vam transformar. La vam comprar i ens vam quedar el que tenia i la seva treballadora, i es va cooperativitzar amb nosaltres a Centdeu. I per això vam poder començar i anar tan de pressa, va ser una oportunitat. Mala Peça va néixer amb la voluntat de ser una llibreria comunitària, tot i que encara està en un pla cooperatiu. Sí que tenim moltíssima programació cultural.

Ets cooperativista a l'Eixida, des d'on acompanyeu projectes de l'ESS. T'atreveixes a fer un retrat? Com és aquest ecosistema de projectes?

Com saps hi ha catorze ateneus arreu del territori. Era molt important crear la Xarxa d'Ateneus perquè, segons l'Ateneu on vagis, t'acompanyaran d'una manera diferent. En el cas del Vallès Occidental intentem fer una bona feina tècnica, evidentment, però sempre intentem que

hi hagi una part d'estratègia política. Creiem que has de ser de la XES, has de ser de la Federació, has de participar en òrgans polítics, has de fer transformació social. Ser cooperativa és una fórmula jurídica, però no només. L'economia social que ha nascut d'alguns ateneus és més combativa, és més política. Però també són cooperatives molt petites. I de les cooperatives grans n'hi ha que ho han vist amb bons ulls i n'hi ha, com el tercer sector, que ho han vist com una intrusió.

Quin paper creus que han jugat els Ateneus Cooperatius els últims anys i què els queda per fer?

Crec que ha estat una política pública molt ben feta, en el sentit que ha anat molt a la base i s'ha co-construït, és a dir, hi ha una nova metodologia per treballar amb l'administració pública que fins ara no hi era. L'interessant dels ateneus és, evidentment, tot el que es desplega al territori i la referencialitat que s'ha agafat, però una part molt important és la metodologia de treball i tot el que s'ha aconseguit treballant conjuntament, administració pública i moviment. La subvenció ha patit tres o quatre canvis en l'ordre des de 2016 perquè s'ha anat adaptant. Per tant, estem fent més eficients els diners públics. I això està transformant una administració pública que, actualment, és molt caduca en moltes coses. També ha passat que som un moviment molt de base, gent que ja estava molt autoorganitzada. De seguida vam veure necessari fer aquesta Xarxa d'Ateneus, que fa que la interacció amb la Generalitat sigui d'un a un, mancomunar recursos, compartir experiències, compartir coneixement... Jo crec que els ateneus són un exemple d'èxit en tots aquests sentits.

Dius que la majoria de les cooperatives som petites. Què en penses, del canvi d'escala de les cooperatives? I de la intercooperació entre elles?

És necessari créixer, però tots els conceptes que nosaltres tenim en el nostre imaginari estan construïts des del capitalisme. Ho educa tot i no som lliures amb res. El concepte de créixer l'hem hagut de debatre, perquè créixer bé en el capitalisme és créixer d'estructura, i en el món cooperatiu es pot créixer intercooperant, es pot créixer replicant-te, es pot créixer d'estructura. S'ha d'anar molt amb compte perquè crec que has de créixer com la teva capacitat

de gestió et permet. A nosaltres ens ha anat molt bé la intercooperació, ens ha permès obrir un pol cooperatiu que soles no hauríem pogut obrir. I no ha estat necessàriament créixer d'estructura. El debat del creixement és molt guai. Amb la Fundació hem estat fent una jornada sobre creixement i ha estat molt interessant. Potser no has de créixer com sempre havies pensat, potser pots créixer d'altres maneres molt més sostenibles.

Ara, a més, ets la nova presidenta de la Fundació Roca Galès. Com afrontes aquesta nova etapa?

Jo vaig entrar a la Fundació com a patrona l'any 2018. En Xavi Palos ja estava fent un gir per fer-la més transformadora, però, per exemple, de tota la col·lecció que hi havia, amb prop de trenta llibres editats, tots eren biografies de senyors. A poc a poc vam anar veient que es necessitava una refundació, i l'any 2020 la vam començar amb l'acompanyament de COS Salut.

Tenim a les nostres mans el fons històric de memòria cooperativista més important de Catalunya, estem marcant políticament cap a on ha d'anar això i crec que no pot anar més a fer biografies de senyors. Vull dir que és una història completament esbiaixada. I amb l'excusa d'integrar també nous models d'organització interna, des del 2021 hem començat aquesta mena de refundació.

“**«Els Ateneus Cooperatius han estat una política pública molt ben feta, en el sentit que ha anat molt a la base i s'ha co-construït.»**

La Bet a la llibreria i espai de pensament crític Mala Peça de Sabadell.

En Xavi Palos ja va començar aquesta feina i ara continuem amb aquesta actualització.

Ara al Patronat hi ha persones migrades, hi ha més dones, l'edat també ha baixat. Ho afronto d'una manera molt col·lectiva. Per mi la Fundació ha de ser una eina molt potent i ha d'estar posicionada en un moment convuls. La Fundació ha de

tenir un paper essencial i se li pot treure molt rendiment. Hi ha un moviment que no té temps de sistematitzar el coneixement, no té temps de fer investigació, no té temps de fer recerca. La investigació, la recerca, no s'ha subvencionat mai. Volem posicionar la Fundació com un espai de recerca, un espai transformador, d'investigació, de temes de memòria històrica des d'una altra perspectiva. La Fundació ha de ser una eina per a les cooperatives grans i per a les petites, per sistematitzar el coneixement. És una eina molt potent que l'hem de socialitzar i democratitzar molt més, encara. Necessitem estructura tècnica per a fer-ho, i en això estem.

Què creus que pots aportar a la Fundació i què creus que pot fer?

Jo crec que puc aportar capacitat d'ordenació, d'organització interna, de dinamització de reunions, de seguiment de temes, de pla de treball. Com una oficina tècnica, diguéssim. La part més representativa em fa més por, però també ho farem. Puc ajudar a agilitzar i llavors crec que la Fundació s'ha de posicionar com un espai de recerca, investigació i en temes de memòria històrica. Quan acabem de fer aquesta organització interna i amb temes de patrimoni, ens hem de posar amb la biblioteca. M'agradaria que fos també un espai de trobada entre el vell i el nou cooperativisme, una eina de veritat i ben articulada.

L'ANTIFEIXISME EN L'ÀMBIT COMUNITARI I COOPERATIU

Irene Moulas
Psicòloga social comunitària
Etcèteres, Sccl
@etceteres

Un filòsof austríac Karl Popper (1944) parlava de la paradoxa de la tolerància, que explicava així: si una societat és il·limitadament tolerant, la seva capacitat de ser-ho quedarà reduïda o destruïda pels intolerants, de manera que, encara que sembli paradoxal, per mantenir una societat tolerant, aquesta ha de ser intolerant amb la intolerància. Una persona de dretes també hauria de ser antifeixista, doncs.

L'imaginari col·lectiu d'algunes persones quan pensen en antifeixisme continua essent un moviment exclusivament enfocat a l'acció directa, violent i masculinitzat. Però res més lluny de la realitat. Són moltes les iniciatives que, d'una manera o altra, combaten el feixisme en l'àmbit comunitari i del cooperativisme.

ELEMENTS A TENIR PRESENT PER COMBATRE EL FEIXISME

Existeixen certes causes per a la NO ACCIÓ, per al no posicionament. Certament, “viure vol dir prendre partit”, però hi ha processos psicosocials que impedeixen veure i tenir una visió més àmplia dels problemes estructurals.

Per exemple, Maritza Montero, una prestigiosa doctora en psicologia social i comunitària de Venèçuela, ens parla del **procés de naturalització de les violències**. De com la quotidianitat impedeix, en certs aspectes, posar la mirada crítica i problematitzar una qüestió que es pot deure a un context més estructural. Per exemple, si des de petita una nena viu violències masclistes en l'espai públic (sense existir el feminisme), pot arribar a pensar que allò és la naturalitat de la vida sense poder enllaçar el seu malestar amb un problema col·lectiu.

Un altre aspecte seria la **indefensió apresada**, que és la condició d'un organisme que ha après a comportar-se passivament, evitant les circumstàncies desagradables o mitjançant l'obtenció de recompenses positives. La persona es manté sense fer res, tot i que disposa d'oportunitats per a ajudar-se a si mateixa. La teoria de la indefensió apresada es relaciona amb depressió clínica i la percepció d'absència de control sobre el resultat d'una situació. Es diu que han adquirit indefensió apresada aquelles persones que han estat ineficaces en un passat. Això, traslladat als moviments socials antifeixistes, a les lluites de transformació

L'aposta clara i concisa per la incorporació de l'antifeixisme a les entitats passa per uns eixos de transversalitat en l'adjunció d'aquest en els objectius, estatuts i pràctiques diàries.

social i a persones que fa molts anys que reivindiquen un món més just, divers i digne, sense veure resultats significatius, pot contribuir enormement a interioritzar que la maquinària no es pot canviar; per tant, aprenc a no fer res. O dit d'una altra manera, persones que sense formar part de moviments socials, que estan emmarcades dins d'un món capitalista, colonial, que evoca a la individualització, creure que no existeix cap mena de poder col·lectiu de canvi.

També ocorren **biaixos cognitius** propis de les Teories de les Atribucions Psicològiques. Es relacionen amb la forma en què es fan inferències sobre altres persones sobre la base del poc que es coneix d'elles. Són àmpliament aplicades en el dia a dia i tenen unes profundes repercussions en l'àmbit social.

La Teoria de la consistència fa referència a la forma com una nova impressió generada es relaciona amb el que ja se sabia sobre la persona que es jutja. Si s'han vist trets positius en la persona jutjada, és probable que es pressuposi que la resta dels seus trets també són desitjables. En canvi, si l'observat era negatiu, es pressuposarà que la persona tindrà majorment característiques no desitjables. Per exemple, si pensem en una persona votant de Vox ampliarem mentalment el ventall de característiques de no desitjabilitat cap a la persona. Això, sumat a la **Teoria de l'atribució**, que ens descriu com les persones veuen que els trets assumits en altres individus es mantenen estables al llarg del temps, és a dir, es veu com si les característiques atribuïdes a una altra persona es mantinguessin constants al llarg de la vida de l'altre individu, arribem a pensar que una persona serà votant de Vox per sempre i mantindrà les seves idees originàries al llarg del temps. A més, normalment costa d'entendre la figura d'una persona migrant, o d'una persona homosexual, que sigui també votant de Vox, però això genera una dissonància cognitiva dintre d'un marc d'esqueres que parteix de la presumpció que el racisme no impera en les seves pràctiques, i que, per tant, són i representen una resposta lògica a les violències institucionals.

BONES PRÀCTIQUES I ESTRATÈGIES

Tots els projectes que directament o indirectament contribueixen a una millora de la democràcia i la cohesió social tenen una clara disposició pel suport mutu, són promotors de respecte, solidaritat, tolerància i visió comunitària, i accepten la diversitat com un valor com a societat. La no discriminació per cap mena d'eix de desigualtat. Les antifeixistes contemporànies s'enfronten a qualsevol exercici d'autoritat o de discriminació com l'homofòbia, el sexisme, el racisme o la restricció de les llibertats civils.

Són pràctiques que contribueixen a generar **seguretat humana**. Aquest és un concepte que situa les necessitats de les persones al centre de la seva atenció i cura. Des d'aquesta mirada, la noció de seguretat no s'orienta cap a una concepció

tradicional centrada en la protecció des de les necessitats i la perspectiva de l'Estat, com envers una concepció complexa, holística i dialèctica que promou la protecció de les persones, sota la lògica del desenvolupament humà, el dret a la ciutat i la construcció comunitària. Això és coherent amb el llegat de la no-violència, posant l'accent en la difusió i la pràctica de la cultura del diàleg i la pau, així com de la mediació comunitària. Així mateix, també recull i incorpora la dimensió àmplia que té el concepte de diversitats: territorial, implicació d'actors socials diversos (per procedències, edats, gènere, classe, etc.), i des de la voluntat de copsar pràctiques diferents i plurals dutes a terme per entitats, associacions i grups formals i informals que incorporen una diversitat sociocultural significativa. La dimensió d'aquestes diversitats estarà basada en els principis de la interculturalitat: justícia social, coneixement i reconeixement mutu i interacció positiva.

Però les pràctiques d'economia social i solidària i intervenció comunitàries no són de per si antifeixistes. L'aposta clara i concisa per la incorporació de l'antifeixisme a les entitats passa per uns eixos de transversalitat en l'adjunció d'aquest en els objectius, estatuts i pràctiques diàries. Mentre no estigui a l'agenda metodològica i en les praxis relacionals, correm el risc que sigui una mera etiqueta. Encara que els primers passos serien reconèixer en el si de la nostra tasca aquelles accions que indirectament puguin estar contribuint en la mateixa línia de la present. Poder reivindicar-nos sense por com a entitat antifeixista sense que això suposi menys oportunitats laborals. Un posicionament polític de base, lògic i natural, radical en essència, i no per això, que hagi de ser llegit com a extremista o inflexible.

Per generar **resiliència comunitària**, cal una estructura social cohesionada, honestat governamental, identitat de barri, autoestima col·lectiva, i poder desenvolupar l'humor social. Tenir present que les cures han de ser comunitàries i antifeixistes, i no colonials i feminitzades, que les persones som totalment interdependents i ecodependents, com diu la Yayo Herrero. Existeix la vulnerabilitat inherent a la condició humana, però també aquella vulnerabilitat que no és pròpia, sinó externa de factors que oprimeixen, i per tant qualsevol resiliència comunitària haurà de fer una anàlisi crítica de quins són els eixos de desigualtat que imperen, per poder apostar per mecanismes d'equitat.

Per la Maritza, algunes de les **funcions del teixit i la cohesió comunitàries** són permetre el desenvolupament de relacions informals propícies per a la integració social. Acceptar "la diversitat i el respecte per l'altre, alhora que busquen el consens sobre uns certs objectius comuns", entre d'altres. Però potser un dels més representatius és mobilitzar la comunitat, incorporant-la a la solució de conflictes i generar processos de problematització, desnaturalització i posar consciència a l'ésser un espai reflexiu.

Per tant, és imprescindible generar **espais de cura**, on es pugui parlar i reparar l'angoixa quotidiana, teixir vincles socials que permetin la sensació de seguretat als territoris on vivim (espais pensats per a tota classe de posicions polítiques i religioses, llocs diversos i segurs). Per poder problematitzar cal col·lectivitzar el malestar, veure què hi ha en comú en persones que aparentment estan en una altra postura. Això vol dir compartir el patiment per

entendre'n les causes estructurals i buscar solucions col·lectives, més que individualitzar-lo o medicalitzar-lo. Però no exclusivament implica quedar-se aquí, sinó que assenyalar els veritables culpables de la polarització mundial resulta un pas imprescindible, per no caure en senyalitzacions falses, discursos d'odi mal interpretats i processos de discriminació.

Aquest procés permet que les causes del malestar individual es vegin com a problemes socials o polítics més amplis (com la desigualtat, la precarietat, la discriminació, l'opressió, etc.). D'aquesta manera, el malestar deixa de ser només un sentiment personal o íntim i es converteix en una qüestió pública i política, legítima i que requereix una resposta col·lectiva i comunitària.

Com ens diu l'autora, en el llibre *Teoria i pràctica de la psicologia comunitària*: "El poder té molts rostres. Continuament estem tractant d'exercir algun poder, així com sobre cada membre de la societat, algú també l'exerceix, dia a dia. Aquesta condició omnipresent exigeix repensar el poder. De la mateixa manera que se sofreix l'abús de poder, també es compta amb recursos de poder que produeixen transformacions i canvis on menys es pensa." Si l'art és l'expressió humana, la imaginació és el seu llenguatge natural.

Per generar resiliència comunitària, cal una estructura social cohesionada, honestat governamental, identitat de barri, autoestima col·lectiva i poder desenvolupar l'humor social. Tenir present que les cures han de ser comunitàries i antifeixistes, i no colonials i feminitzades, que les persones som totalment interdependents i ecodependents, com diu la Yayo Herrero.

Per finalitzar, cal recordar que la Xarxa d'Equipaments Comunitaris de Barcelona fa una jornada de reflexió "Cultura Comunitària", on hi ha una taula de treball sobre *Cultura Comunitària vs. feixisme: resiliències comunitàries davant la discriminació i discursos d'odi* al Casal Pou de la Figuera de Barcelona el 23 de novembre. I que el dia 28 de novembre a la Model de Barcelona, també tindrem una taula rodona sota el nom de "El Cooperativisme davant l'ascens de l'extrema dreta" a les 18 hores, organitzada per la Fundació Roca Galès.

DEBAT

Amb:

Mar Carrera: periodista
i editora, sòcia de la
cooperativa Pol·len Edicions

Ivan Miró: sociòleg i activista,
soci de la cooperativa Ciutat
Invisible

Irene Moulas: psicòloga social
i comunitària, sòcia de la
cooperativa Etcèteres

María Elena Coa: enginyera
de projectes i responsable de
finançament a la cooperativa
Top Manta

Moderador: Miquel Ramos,
periodista expert en moviments
d'extrema dreta

EL COOPERATIVISME D'AVANT L'ASCENS DE L'EXTREMA DRETA

28 DE NOVEMBRE
A LES 17.30 H

PRESÓ MODEL
C/ENTENÇA, 155, BARCELONA

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA (ESS) I LA LLUITA ANTIRACISTA^I

Luz Helena Ramírez Hache

Migress – XES – Fundació Roca Galès
@rocagales

Venim d'un estiu on el tema diari ha estat la migració: l'arribada de menors a diversos punts de l'Estat i la seva repartició entre les comunitats autònomes; la relació entre migració i delinqüència; l'augment suposadament insostenible de persones migrants. Aquesta alarma social artificial ha fet que la migració passi d'ocupar el novè lloc al mes de juliol a ser el primer al setembre segon el baròmetre del CIS. A més, a totes les eleccions dels darrers mesos (França, Regne Unit, Alemanya), i l'actual als Estats Units, la retallada de drets de les persones que migren ha estat un tema de primer ordre. La irrupció de l'extrema dreta catalana també ha posat el focus aquí.

Acte durant la V Fira d'Economia Solidària Migrant i Diversa del passat 5 d'octubre.

Les polítiques migratòries que cada vegada són més violentes i racistes (ja a la seu de la Unió Europea es parla de reproduir el model italià d'externalitzar encara més el control fronterer; i Polònia ha anunciat la “suspensió” del dret d'asil); i s'acompanyen de discursos d'odi que les justifiquen i que responsabilitzen els qui no tenen més que la seva força de treball de ser les responsables de tots els mals de les societats occidentals.

Alhora que es criminalitza la migració que l'Europa envellida, la necessita per fer sostenible les seves pròpies economies, perquè és el treball de les persones migrants el que sosté el sistema de cures, ocupant-se de les tasques que durant la pandèmia es van denominar “essencials”. Treballs que es fan sense garanties laborals, de manera precària i que signifiquen importants guanys als sectors de cures, serveis i agricultura; i reproduïxen una estructura laboral patriarcal i racista, convertint aquesta explotació en una altra forma d'extracció de riquesa des dels països empobrits: una altra aresta de les polítiques neocolonials.

Aquest funcionament global no pot passar-se per alt en la construcció de propostes econòmiques alternatives. Si es tracta d'enfortir altres paradigmes econòmics, és necessari preguntar-se de quina manera les iniciatives d'economia social i solidària estan aportant al canvi d'aquestes relacions d'opressió, que també es reproduïxen a escala local i micro.

No és solament revisar la composició de les mateixes cooperatives i afavorir la contractació de persones migrants, sinó també establir acords d'intercooperació amb les iniciatives econòmiques de persones migrants i racialitzades, que irrompen amb força, com es va demostrar el passat 5 d'octubre en la V Edició de la Fira Migrant i Diversa, però que també tenen moltes dificultats per consolidar-se. També cal donar suport a les reivindicacions dels col·lectius autoorganitzats, que inclouen la regularització ja de mig milió de persones, que malgrat haver estat acceptada a tràmit en el Congrés dels i les diputades el passat 9 d'abril, el seu debat i possible aprovació només comptarà amb suports su-

ficients si existeix prou pressió ciutadana cap als partits polítics.

El camí per derrocar les fronteres que fan d'Europa una fortalesa que nega els drets a totes les víctimes que deixen les polítiques econòmiques en tots els països empobrits és, en primer lloc, el reconeixement dels drets de totes les persones que aporten al sosteniment d'aquesta societat; la construcció d'aliances polítiques antiracistes que posin en primer pla aquests drets i els qui els exigeixen, per tallar l'avanç dels discursos xenòfobs i racistes que es van escampant com verdolaga en platja (i que no són exclusius de l'extrema dreta); i, naturalment, un canvi de fons en les polítiques econòmiques que eixamplen dia a dia les diferències entre el nord i el sud, ja no sols amb relació als països perifèrics, sinó també a les mateixes societats europees.

Perquè no n'hi ha prou a no ser racista, necessitem una economia social i solidària antiracista.

1- Aquest escrit ha estat publicat originàriament a *La Directa*.

La cèntrica plaça de Catalunya de Barcelona va acollir la V Fira d'Economia Solidària Migrant i Diversa, organitzada pel Cercle de Migracions de Coòpolis.

ACTE DE LLIURAMENT DELS PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2024

DIES D'AGOST

Redacció
@rocagales

La Lleialtat Santsenca, a Barcelona, va acollir el 3 d'octubre passat l'acte de lliurament de la vuitena edició dels Premis d'Economia Social als millors treballs universitaris sobre economia social i cooperativisme. Convocats per la Fundació Roca Galès en el marc del Programa d'Economia Social de la Generalitat, els guardons reconeixen els millors treballs de final de grau, de final de màster i de final de postgrau en aquesta temàtica.

Enguany, s'han valorat positivament aquells treballs que vinculen l'economia social o les cooperatives amb la transició ecosocial, la transició de les societats cap a la sostenibilitat, equilibrant el desenvolupament econòmic i social amb els recursos limitats del medi natural. És per això que, durant l'acte de lliurament, hi va haver un espai per a la conversa sobre cooperatives i transició ecosocial, entre Eva Vilaseca, de l'Assemblea Catalana per a la Transició Ecosocial (acTe) i el periodista Nil Via. Vilaseca va destacar la importància d'entendre la transició ecosocial com un projecte polític “del qual nosaltres formem part, i des de l'economia social i solidària hi hem de poder donar respostes”. De les diverses propostes polítiques concretes que va fer, destaquen la d'aturar tots els macroprojectes que ja s'han iniciat, “que comportaran més emissions, com ara l'ampliació de l'aeroport”, o reconvertir profundament el sistema agroalimentari.

En la seva intervenció, la presidenta de la Fundació Roca Galès, Bet Tena, va recordar que el cooperativisme, històricament, “va emergir com una resposta a les injustícies socials i econòmiques del seu temps”, mentre que actualment “tenim l'oportunitat de liderar la lluita per un futur que valgui la pena viure”. El nou director general d'Economia Social i Solidària i el Cooperativisme, David Bonvehí, va agrair poder “estrenar-se” en aquest acte i va explicar el seu encàrrec de fomentar l'economia social i les cooperatives catalanes: “Les coses s'han fet bé, i encara podem millorar, fer més gran, més divers i més plural el món de l'economia social”. L'audiovisual *125 anys de cooperativisme a Catalunya*, de la Confederació de Cooperatives de Catalunya, va aportar una vessant més històrica a l'esdeveniment, abans de lliurar els guardons.

TREBALLS PREMIATS

En aquesta vuitena edició dels Premis d'Economia Social, es van presentar un total de trenta-set treballs elaborats per quaranta persones, realitzats en universitats catalanes tant públiques com privades, i presentats entre l'1 de setembre del 2023 i el 22 de juliol del 2024, sempre en temes relacionats amb l'economia social o el cooperativisme.

Tots els treballs de final de grau, màster o de postgrau van ser valorats, en diverses fases eliminatòries, per un jurat format per Elena Bernet (Confederació de Cooperatives de Catalunya), Yolanda Montegut (Universitat de Lleida i Fundació Roca Galès), Eloi Serrano (Càtedra d'Economia social del Tecnocampus Mataró – Universitat Pompeu Fabra), Carla Liébana (LaCoordi-Comerç Just i finances ètiques), Jordi Rojas (Federació de Cooperatives de Consumidors i Usuaris de Catalunya) i Glòria Estapé (professora de la Universitat Autònoma de Barcelona).

Els guardons dels primers premis de cada categoria són dotats amb 1.100 euros en metàl·lic i 300 euros en vals de productes i serveis del mercat social. Mentre que els segons premis de cada categoria són dotats amb 900 euros en metàl·lic i 300 euros en vals de productes i serveis del mercat social.

La Universitat Autònoma de Barcelona es va emportar cinc dels set premis totals atorgats, en una edició amb trenta-set treballs presentats.

DIES D'AGOST

La nova presidenta de la Fundació Roca Galès, Bet Tena, durant la cloenda de l'acte de lliurament dels Premis economia social 2024.

Millor Treball de Fi de Grau

1r premi: *Hegemonia cultural en la producció d'audiovisuals de ficció i documental a Catalunya* de Joel Solé Lamich de la Universitat de Girona.

El jurat valorà que, des del punt de vista metodològic, és un treball excel·lent i rigorós. També en va valorar l'aportació de moltes i molt valuoses dades sobre un sector cada vegada més rellevant en la construcció del discurs cultural, econòmic i social hegemònic, el sector audiovisual. També va considerar que el treball inclou una molt bona comparació entre el model mercantil i el model cooperatiu i proporciona moltes pistes de cap a on caminar per contrarestar el discurs dominant.

2n premi: *El café de Comerç Just, una alternativa per al sector de l'hostaleria* d'Ona Fort Canals de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El jurat en va destacar la bona metodologia de treball que versa sobre un producte de gran consum i amb moltes llums i ombres sobre la seva producció. Va considerar que el treball, que conté entrevistes a perfils molts diversos de restauradors, reflecteix bé les dificultats i la polèmica al voltant del comerç just en aquest sector.

Millor Treball de Fi de Màster

1r premi: *L'aproximació comunitària a la transició energètica: un estudi envers les comunitats energètiques renovables* de Marc Ríos Zambrano de la Universitat de Barcelona.

El jurat va valorar que abordi respostes a problemes actuals de la societat, amb claredat d'objectius, rigor i solidesa, d'una manera ben organitzada. També en destacà l'anàlisi bibliogràfica, i com a partir de testimonis directes aborda els avantatges i les dificultats de les comunitats energètiques del Garraf. Així mateix, va considerar interessant la manera de tractar el tema, a partir de comentaris de la mateixa gent.

2n premi: desert; a canvi es va atorgar segon Premi de Postgrau addicional.

Millor Treball de Postgrau

1r premi: *Creació d'una agència d'intermediació immobiliària i administració de finques a Sabadell* de Pol Tintó Selvi de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El jurat va considerar que és un treball molt ben estructurat, amb una descripció molt precisa dels elements bàsics del tema a tractar i una anàlisi del mercat molt ben orientada. Valorà que es tracti d'un tema de molta actualitat i, alhora, que proposi una alternativa molt necessària per abordar la crisi de l'accés a l'habitatge des d'una perspectiva d'ESS a partir d'una cooperativa que presenta un pla econòmic i financer i un pla de viabilitat molt realista i clar.

2n premi: *Projecte de creació de cooperatives de serveis per a la gestió d'un obrador compartit de productes agroalimentaris* de Núria Bisquert Font de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El jurat el va qualificar com un treball molt ben organitzat, dotat d'una estructura clara i entenedora amb un marc teòric molt ben explicat. També en valorà que inclogui una descripció

Un treball sobre salut mental guanya el Premi Especial d'Economia Social 2024.

molt extensa dels principals actors i elements que intervenen en la seva proposta i una molt bona anàlisi de les experiències conegudes en altres obradors. En va destacar que, a part d'un pla de viabilitat, abordi temes com la sobirania alimentària o la intercooperació i les aliances des d'un coneixement profund del territori d'actuació.

2n premi: *Economies de resistència migrant per a enfrontar-nos a la crisi ecosocial: alguns apunts sobre les migracions, l'alimentació i la cultura* de Lina Ruiz Montañez de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El jurat va escollir el treball per la seva original presentació: parla de l'alimentació i organitza un recorregut a partir de conceptes culinaris molt ben trobats. El jurat va destacar el fet que delimiti molt bé el camp d'actuació i en faci una proposta innovadora: parlar del dret a una alimentació culturalment adequada per acabar analitzant el rol i els drets de la població migrant en la construcció cultural de Barcelona i, per extensió, de Catalunya.

Premi especial

La Revolució Psicològica d'Ivan Rivera Villoria de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El jurat va qualificar aquest treball de magnífic per l'abordatge holístic i polièdric del tema, així com per l'exhaustivitat de la recerca, l'interès de la temàtica i la voluntat de donar una resposta integral, integrativa i equitativa a un tema tan delicat i, alhora, tan devastador com el de la salut mental. El jurat va considerar que és una problemàtica que està prenent una dimensió molt preocupant a la qual aquest projecte hi dona una resposta comunitària, cooperativa, mancomunada, basada en la intercooperació i les aliances. Va afegir, a més, que, tot i presentar una proposta ambiciosa en els objectius, ho fa des del realisme, aturada a la realitat que aborda i amb un pla econòmic i financer excel·lentment elaborat. En definitiva, el jurat va concloure que aborda una problemàtica molt actual des de la perspectiva de la transició d'un model basat en els valors del capitalisme a un altre basat en els de l'ESS. I que ho fa sense descuidar cap dels aspectes que travessen les nostres vides i que, en situacions de vulnerabilitat o de fragilitat, són causa de problemes de salut mental i emocional.

L'acte de lliurament va concloure amb un espai relacional acompanyat d'un refrigeri.

Podeu visualitzar l'acte al web: www.rocagales.cat.

Història de l'economia social i solidària a Sant Cugat

Ricard Pedreira
Economista

El llibre narra principalment la història de l'economia social i solidària, centrant-se en la ciutat de Sant Cugat, com indica el subtítol.

L'autor, Jordi Pascual, és periodista, cap de redacció d'*elCugatenc* i col·laborador de Catalunya Metropolitana, Dialogal, Radio Floresta i Cugat Media, entre altres.

Per aclarir termes abans de començar, *col·lectivització* s'usa aquí en el sentit de retornar els processos econòmics al control de la societat, *l'ecosistema cooperatiu* fa referència a les activitats que es duen a terme, en quin territori i les col·laboracions que hi ha entre cooperatives i *l'economia social i solidària*, que són les iniciatives que prioritzen la satisfacció de les necessitats de les persones, per sobre del lucre.

A principis del segle XX, Sant Cugat era una vila "que vivia principalment del vi i no arribava a 3.000 habitants". La primera cooperativa (1904) de consum, La Fraternitat, "vinculada a la Fraternitat Republicana", tenia la finalitat de comprar productes a l'engròs per aconseguir un preu i una qualitat més avantatjosos per als seus socis.

El text està dividit en quatre parts. La primera tracta dels orígens cooperatius a Sant Cugat, en temps de la Segona República, marcada per les cooperatives agrícoles i de consum.

Eren temps revolucionaris i de col·lectivitzacions. Amb el franquisme i la postguerra, s'acaba l'etapa, només trencada per l'establiment de *la Hermandad de Labradores*, experiència hereva del *Celler Cooperatiu*.

La primera cooperativa de consum de Sant Cugat, la *Fraternitat*, lligada al partit “La Fraternitat Republicana”, es fundà el 1904. El 1931, en temps de la Segona República, es promulgà la *Llei de cooperatives* a la qual s’acollien, entre altres, la *Unidad Obrera*, lligada a anarcosindicalistes i comunistes, fundada el 1934. El 1936 es crea la *Unió de Rabassaires*, en un intent d’ordenar les cooperatives en seccions, per ordenar els capitalistes agraris i els socialistes col·lectivitzadors.

La segona part, a finals del franquisme, quan la Cooperativa Vinícola es mantenia amb una activitat minvant per la pèrdua agrícola de Sant Cugat, apareix El *Taller Jeroni de Moragas*, d’inclusió social i ocupacional, principalment, de persones amb diversitat

funcional, i *Doble Via*, de menjadors escolars amb borsa de treball, entre altres.

El 15 de maig de 2011 és una altra fita a favor de la democràcia participativa i contra el bipartidisme entre PSOE i PP, en què, fins al 2020, al municipi de Sant Cugat sorgeixen una sèrie de projectes, tant del sector públic (Primer Pla Director, Concurs de cooperatives a escala local, projectes de la Generalitat), com del sector privat, com *Cal Temerari* (gènere, diversitat, associacions, cultura, social), *l’Ateneu Cooperatiu* o la *Xarxa Local d’Economia Solidària*.

En els temps *actuals* neix, entre altres, la *Politja*, per crear projectes d’intercooperació d’economia social i solidària (Arqbag-arquitectura, Pol-

len edicions, Cal Temerari-equipament cultural, La sembra-comunicació, el-Cugatenc- comunicació local, Doble Via-serveis socioeducatius i Institut d’ecoedició). I també, La *Transformadora*, comunitat urbana de Collserola, amb activitats d’emmagatzematge i distribució de productes d’alimentació de proximitat, entre altres. La redacció d’un nou Pla Director 2022-24 d’Economia Social i Solidària afegeix un nou element de seguiment i aporta un tècnic de referència de l’Ajuntament.

La formació en cooperativisme s’ha fet en col·laboració amb l’Escola Tècnica Superior d’Arquitectura del Vallès (ETSAV – UPC), Arqbag i la *Politja*, entre altres, i *Pol-len edicions*, per publicar els resultats dels cursos, incloent-hi el llibre que ressenyem.

PASCUAL, JORDI

De les col·lectivitzacions a l’ecosistema cooperatiu
Sant Cugat del Vallès: Pol-len edicions, SCCL, 2023
ISBN 978-84-18580-97-0
146 pàgines
11,5 x 16,5 cm

Aquest llibre el trobareu al
Centre de Documentació
Cooperativa

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Representem,
agrupem,
acompanyem i
visibilitzem...

un model laboral compromès
amb la comunitat que es basa
en els valors d'autoajuda,
responsabilitat, democràcia,
igualtat, equitat i solidaritat.

**Cooperatives
de Treball**

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya
Premià 15, 1a planta. 08014 Barcelona
Tel: 93 318 81 62

cooperativest treball.coop

Participa en
l'energia
cooperativa!

T'ho expliquem a
nexe.coop

A la natura, els actes
incívics no hi caben.

Descobreix l'equilibri entre gaudir i protegir a
espaisnaturals.cat

Generalitat
de Catalunya